

۱۰ راهکار برای اطمینان از جنسیت محور بودن روندهای صلح و توافقات آتشبس

آتشبس توافقی مذاکره شده و الزام‌آور برای توقف منازعات خشونت‌آمیز است که شامل هدیایات - نظامی و تاکتیکی - و همچنین زمان‌بندی خاصی به منظور توقف و اجتناب از خشونت است. از لحاظ تاریخی، زنان به ندرت در تهیه پیش‌نویس این روندها شامل بودند و در اجزاء استاندارد این روندها، رویکردهای جنسیتی مانند مکانیزم‌های نظارتی، غالباً وجود نداشته است. با این حال، زنان صلح‌ساز محلی، در خیلی از منازعات، ابتکار رسیدن به توافقات توقف جنگ و آتشبس را در دست گرفته‌اند. دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و جامعه مدنی که تسهیلگر مذاکرات آتشبس در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای هستند باید به نقش و تخصصی که زنان در مذاکرات، تهیه پیش‌نویس و تطبیق توافقات آتشبس دارند توجه کنند. این توجه همراستا با قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت سازمان ملل و آجندای وسیع‌تر زنان، صلح و امنیت است. در ادامه ۱۰ راهکار برای تحقق این امر آمده است:

۱. **از شمول رهبران زن و متخصصان جنسیت اطمینان حاصل کنید.** به تیم‌های میانجیگر توصیه کنید که زنان را در گفتگوها دخیل کنند و مطمئن شوند که متخصص جنسیت (جندر) و متخصص میانجیگری در تیم‌شان حضور دارد.
۲. **مطمئن شوید که تعریفی همه‌شمول از آتش‌بس ارائه شده است که همه انواع خشونت و آنهایی را که بر مردان و زنان اثر متفاوتی می‌گذارند منعکس می‌کند.** این تعریف می‌تواند شامل موارد زیر باشد: خشونت‌های جنسی مرتبط با منازعات، خشونت‌های مبتنی بر جنسیت، محاکمه‌های شتابزده و به اصطلاح صحرایی، شکنجه، آزار جنسی، بازداشت‌های خودسرانه و آزار و اذیت شهروندان بر اساس قومیت، مذهب و وابستگی‌های سیاسی، تحریک نفرت قومی، استفاده از کودک سرباز، تعلیم تروریست، نسل‌کشی و بمباران افراد ملکی.
۳. **مطمئن شوید که این توافقات شامل زمان‌بندی برای توقف جنگ و مقدمات ایجاد دهلیز بشردوستانه ای است که نیازهای متفاوت زنان و مردان - به ویژه غیر جنگجویان و افراد ملکی - را مد نظر می‌گیرد.**
۴. **سه‌میه ۵۰٪ برای شمول زنان در تهیه پیش‌نویس توافقات در نظر بگیرید** و هر جا که نیاز است برای آنها آموزش‌های تخنیکی مهیا کنید. همچنین مطمئن شوید که معلومات لازم در مورد جنبه‌های جنسیتی آتش‌بس به پرسنل امنیتی که در مذاکرات مشارکت دارند داده شده است.
۵. **از مشارکت زنان در امر نظارت از توافقات آتش‌بس و جلوگیری از بازگشت به منازعه اطمینان حاصل کنید:**
 - ا. زنان را در مستندسازی و گفتگو با دولت و دیگر ذی‌نفعان در مورد نقض حقوق بشر، قوانین بشردوستانه بین‌الملل و روندهای آشتی دخیل کنید.
 - ب. رسانه‌های جمعی را در بالا بردن آگاهی عمومی و رسیدگی به بی‌عدالتی‌های تاریخی دخیل کنید و مطمئن شوید که بر نظرات و دیدگاه‌های زنان تأکید شده است.
 - ج. زنان را در نظارت از چک پوینتها و مدیریت ذخیره سلاح‌های دخیل کنید.
۶. **اگر در آتش‌بس ایجاد اردوگاه به عنوان قدم اول در روند خلع سلاح، انحلال و ادغام مجدد (DDR) مطرح شده است، مطمئن شوید که تدارکات لازم برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌های تفکیک شده (طبق جنسیت و سن) اعضای گروه‌های مسلح در نظر گرفته شده است و همچنین زنان هم در روندهای DDR جز ثبت‌کننده‌ها باشد تا امنیت زنان و دختران تضمین شود.**
۷. **اثرات جنسیتی محاصره، اقدامات گروه‌های مسلح، و تأثیرات توافقات آتش‌بس را بر گروه‌های جمعیتی متفاوت مانند زنان، کودکان، افراد دارای معلولیت، پناهنده‌ها، بی‌جا شدگان داخلی، گروه‌های قومی، مذهبی و دیگر گروه‌های اجتماعی در نظر بگیرید.**
۸. **با عموم مردم، که زنان هم شامل آن است، جلسات مشاوره برگزار کنید** و در مورد انواع خشونت‌هایی که تجربه یا مشاهده کرده‌اند، حکومت‌نظامی، شناسایی مکان‌های مین‌گذاری شده، علایم هشداردهنده اولیه، ایجاد مناطق امن، و محافظت از خانه‌ها و دارایی‌ها مشورت کنید.
۹. **زنان را به عنوان عضو در کمیته‌های تنش‌زدایی برای پیش‌گیری از خشونت شامل کنید.** آنها می‌توانند از اختیارات محلی خود برای تعیین اولویت‌های امنیتی، برقراری آشتی در منازعات، و تأثیر بر دیگران برای پایبندی به توافقات آتش‌بس استفاده کنند.
۱۰. **برای گروه‌هایی که به رهبری زنان هستند منابع مالی فراهم کنید** تا آنها بتوانند به طور پایدار در تمام مراحل روند آتش‌بس مشارکت داشته باشند.

محتوی زبانی توافق آتش بس

کولمبیا (۲۰۱۶)*

اصول راهنما:

رویکرد جنسیتی: تأکید خاصی باید به حمایت از زنان، کودکان و نوجوانانی شود که از سوی سازمان‌های جنایی مورد خطاب این توافق‌نامه متأثر شده‌اند. این رویکرد خطرات خاصی را که زنان علیه زندگی، آزادی، تمامیت و امنیت خود با آن مواجه می‌شوند متذکر می‌شود و برای این خطرات مناسب است.

در خصوص تطبیق، تأیید و تصدیق عمومی:

رویکرد جنسیتی: در این توافق، رویکرد جنسیتی به معنی به رسمیت شناختن حقوق برابر برای زنان و مردان و شرایط خاص هر فرد، به ویژه شرایط خاص زنان، بدون در نظر گرفتن وضعیت ازدواج، چرخه زندگی و روابط خانوادگی و اجتماعی آنهاست در حالی که از حقوق و حفاظت خاصی که از طریق قانون اساسی به دست آورده‌اند برخوردار هستند. این رویکرد، به ویژه اشاره دارد به لزوم اقدامات مثبت برای تقویت این برابری، مشارکت فعال زنان و سازمان‌های آنها در صلح‌سازی و پذیرش این امر که زنان در منازعات قربانی می‌شوند. برای تضمین برابری واقعی، واجب است که در پاسخ به تأثیرات نامتناسبی که منازعات مسلحانه بر زنان داشته‌اند، به خصوص خشونت جنسی، اقدامات مثبتی صورت گیرد. در پاسخ به حقوق قربانیان، حفاظت از آنها شامل روش‌های متفاوتی است که به علل و تأثیرات نامتناسبی که منازعات مسلحانه بر زنان داشته است آگاه است. همچنین، اقدامات متفاوتی باید صورت گیرد تا زنان بتوانند به طرح‌ها و برنامه‌هایی که در این توافق آمده به صورت برابر دسترسی داشته باشند. باید مشارکت زنان و سازمان‌های‌شان و نمایندگی برابر زنان در حوزه‌های متفاوت مشارکت تضمین شود. هنگام اجرای تمام این توافق، رویکرد جنسیتی باید به صورت متقاطع تفهیم و اجرا شود. (ص. ۲۰۴)

زنان به عنوان ناظران آتش بس محلی

در میندانائو فیلیپین، ماری ان آرنادو گروه داوطلبانه‌ای از ناظران ملکی با نام «آتش بس بن‌تای» شکل داد. آرنادو متوجه شد که بخش‌هایی که همه اعضای آن زنان هستند توانایی سازمان را برای کسب مشارکت زنان دیگر و همچنین برای حساس کردن همکاران مردشان به تأثیرات متفاوت جنگ بر مردان، زنان، پسران و دختران بالا برده‌اند. بعداً از این گروه خواسته شد که به تیم نظارت بین‌المللی بپیوندند.^۱

راهنمای سازمان ملل برای میانجیگرانی که به خشونت جنسی مرتبط با منازعه در توافقات آتش بس و صلح می‌پردازند.^۲

اصول کلیدی: مهم است که این توافقات، هنگامی که لازم و مناسب است، موجودیت خشونت جنسی مرتبط با منازعه را به عنوان روش یا تاکتیک جنگی تصدیق کند و آن را در چوکات مفاد مرتبط با امنیت و عدالت بگنجانند. به این منظور، پرداختن به خشونت جنسی مرتبط با منازعه را می‌توان بخشی از این زنجیره دانست: از تسهیلگری امنیت، تا پرداختن به مشکلات گذشته، تا شکستن سیکل معافیت از مجازات و اطمینان از دسترسی به سازش و بازپروری. (ص. ۶)

* Colombia peace agreement: <http://especiales.presidencia.gov.co/Documents/-20170620dejacion-armas/acuerdos/acuerdo-final-ingles.pdf>

1. Holt-Ivry, O. (2018, August 24) Women Make Peace Stick. When only men sit at the negotiating table, cease-fires fall apart. Foreign Policy, Retrieved from <https://foreignpolicy.com/24/08/2018/women-make-peace-stick/>

2. UN Guidance for Mediators Addressing Conflict-Related Sexual Violence in Ceasefire and Peace Agreements: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GuidanceAddressingConflictRelatedSexualViolence_UNDPA28%english1_29%.pdf